אגרות הראי"ה - כרך ב' - אגרת תשטז

תמצית האגרת

תאריך ומקום: כ' שבט תרע"ה
נמען: הרב משה זאב רם

אין תועלת במלחמת דברים; עדיף פיצוי של כמה אלפי פרנק והודעה פומבית שאין הרהור על השוחט. אם רבנים כמו ד"ר הופמן וד"ר ברויאר יכתבו, הרב קוק יחזק, אבל לא יהיה הקובל. בגלל זה הרב קוק נמנע מ'חברה ש"ס' בציריך. מצורפת תשובה: אווזים מרוטים מותרים לכתחילה, ואין לאסור אם זה יגרום לשימוש באווזים מפוטמים בלעיטה. שוחט חדש הוא מסיג גבול.

עיקרי הדברים

- פיצוי והודעה.
- אווזים מרוטים.
- 'חומרא דאתיא לידי קולא'.
- הסגת גבול.

נוסח האגרת עם ביאור

בגרסה זו משולב ביאור בתוך נוסח האגרת. הביאור מופיע כך: [בסוגריים מרובעים, באות קטנה ועל רקע תכלת] *והוא אינו חלק מלשון האגרת.*

ב"ה[1], כ' שבט תרע"ה[2]

לכבוד ידי"נ[3] הרב הגדול בתו"י[4] נחמד ומפואר מוהר"מ[5] זאב ראם [הרב משה זאב ראם, רב בציריך] שליט"א[6] וכב"ב[7] היקרים וכא"ל[8] שלו'[9] רב וברכה וכט"ס[10],

שמחתי במכתבו היקר, שהוא לי לאות על הטבת בריאותו, יחזקהו השי"ת[11] וירפאהו רפו"ש[12], לאוי"ט[13]. וע"ד[14] גיסו נ"י, איני מוצא תועלת במלחמת דברים, רק אם יפצוהו פיצוי הגון באיזה אלפים פרנק, ויודיעו בפומבי שאין להם שום הרהור עליו. חושב אני שאין כדאי

---

1 ב"ה - ברוך השם
2 תרע"ה - השנה תרע"ה (1914/1915)
3 ידי"נ - ידיד נפשי
4 בתו"י - בתורה ויראה
5 מוהר"מ - מורנו הרב רבי שם שמתחיל באות מ (כגון משה / מאיר / מרדכי / מנחם / מיכל) - הפירוש המדויק תלוי בשם האדם
6 שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
7 וכב"ב - וכל בני ביתו
8 וכא"ל - וכל אשר לו
9 שלו' - שלום
10 וכט"ס - וכל טוב סלה
11 השי"ת - השם יתברך
12 רפו"ש - רפואה שלמה
13 לאוי"ט - לאורך ימים טובים
14 וע"ד - ועל דבר

כל הענין. ודי יעזור לו למצא מקום בכבוד, ואי יבקש את נרדף. [קהלת ג, טו] אמנם אם ירצו לכתוב לרבנים, כמו לד״ר[15] האפמן ולד״ר[16] ברייער [הרב דוד צבי הופמן בברלין והרב שלמה ברויאר בפרנקפורט] אם יכתבו להם מצדם אחזק את דבריהם, בל״נ[17], אבל לא שאנכי אהי׳[18] הקובל. אבל בכלל איני רואה שום תועלת מזה. גם לד״ר כהן הודעתי את תרעומתי על בני צירך ורבני׳. ומה יסכן לנו כ״ז[19]. ומתוך כך חושב אני להשתמט מבקשת חברא ש״ס[20], מפני שקשה לי ההתנהגות עם תנאי המקום כ״ז שאינם צייתים לבא לד״ת[21]. [כל זמן שאינם מוכנים לבוא לדין תורה]

והנה צרפתי בזה את תשובתי בקצרה ע״ד[22] החששות שגבבו על כי[23] גיסו נ״י[24], ואם יראה כת״ר[25] שיש תועלת בפרסום הדברים הרשות נתונה. והשי״ת[26] יעזור להסיר מכשול להישיר את כל לב עקוב, ולפרש על עמו ועל עולמו את סוכת שלומו.

יסלח ידידי כי הנני מוכרח לקצר באמרים, מפני טרדות נפש ממכתבים שקבלתי מבני ירושלים שנתגרשו והנם במצרים, [מגורשי ארץ ישראל במלחמת העולם הראשונה, שהגיעו לאלכסנדריה] ומציירים לי את מצבם ואת מצב אחינו באה״ק[27] ד׳ ירחם, ואיני יודע עצה איך לצאת לעזרתם, ובכ״ז[28] אקוה בל״נ לעסוק במכתבים, אולי יחנן ד׳ וישמעו הדברים.

והנני בזה חותם בברכה ואה״ר[29] ידי״ע[30] דוש״ת[31] מצפה לתשועת ד׳,

הק׳ אברהם יצחק ה״ק

ע״ד שאלת כת״ר, אם יש מקום לאיסור על שו״ב[32], שהי׳[33] נוהג היתר באוזות שמורטים אותם הנכרים בחייהם, [שמורטים את נוצותיהם בעודם בחיים] ומשאירים בהם קצת נוצות, דבר זה אין צריך לפנים, שמצד הדין אפילו לכתחילה ג״כ[34] מותר לאכול האוזות הנ״ל[35]. וגם רמ״א,

---

15 לד״ר - לדוקטור
16 ולד״ר - ולדוקטור
17 בל״נ - בלי נדר
18 אהי׳ - אהיה
19 כ״ז - כל זה
20 ש״ס - שישה סדרים (התלמוד)
21 לד״ת - לדברי תורה
22 ע״ד - על דבר
23 כי׳ - כבוד
24 נ״י - נרו יאיר
25 כת״ר - כבוד תורתו
26 והשי״ת - והשם יתברך
27 באה״ק - בארץ הקודש
28 ובכ״ז - ובכל זאת
29 ואה״ר - ואהבה רבה
30 ידי״ע - ידידו עוז
31 דוש״ת - דורש שלומו ותורתו
32 שו״ב - שוחט ובודק
33 שהי׳ - שהיה
34 ג״כ - גם כן
35 הנ״ל - הנזכר לעיל

שכתב בסי'[36] נ"ט [שולחן ערוך יורה דעה נט, בהגהת הרמ"א] וטוב להחמיר, לא חשש כ"א[37] בנטלו כל הנוצות ממש, אבל בנשארו מקצתם, אפילו לא נשאר כשיעור שיור העור בגלודה דבהמה, [בבהמה שנפשט עורה, שהיא טריפה (חולין נד)] לא החמיר כלל. ואין לנו שום ראי'[38], שיהי'[39] אפילו אחד מהפוסקים מחמיר בנשתייר מקצת מן הנוצה. ובפרט כשנמרטו ביד, דקיל טפי, די"ל[40] דר"י [שרבי יהודה (במשנה חולין נו)] לא החמיר כ"א בניטלו מחמת חולי, ולא בנמרטו. וכן משמע קצת מדשני לישנא דת"ק, דנקיט נמרטו כנפיה, ור"י נקיט נטלה. וגם לשון רמ"א מדויק כן, דשביק לשון המחבר ונקיט נפלו, דהוא יותר מורה על חולי מלי נטלו. ועכ"פ[41] בנידון דידן אין מקום להחמיר. ומ"מ[42] מי שרוצה לעשות בקהילתו סיג לתורה להחמיר בזה אין מזחיחין אותו, [אין מזיזים אותו (על פי פסחים נא)] ובתנאי שלא תהי'[43] חומרא דאתיא לידי קולא, כגון במקום שמשתמשים באוזות הפטומות בלעיטה, שברוב גבול ישראל נוהגים לאוסרן, ויש בהן חששות של נבילה מה"ת[44], ואם ע"י[45] איסור של האוזות המרוטות יתרבה השימוש בהלעוטות, [באוזות המפוטמות בהלעטה, שרוב הפוסקים חששו שהן טריפות] אסור לאסור את האוזות המרוטות ויאכלו ענוים וישבעו. [תהלים כב, כז]

אבל בכל אופן חלילה חולין הוא לפקפק, אפילו בכל דהו, על הכשרו של השו"ב[46], שעשה כדין תורה, ונהג היתר בהאוזות המרוטות, שנשאר בהן קצת נוצות, ואפילו אם ירצו להחמיר על להבא, דהיינו כשלא תהי' חשש תקלה של התרבות השימוש בהאוזות הלעוטות מ"מ[47] השו"ב עשה כדין הפשוט וידוע לכל הוגי תורה, ומאן יהיב לן משחיטת שו"ב כזה ואכילנא משופרא דשופרא.

ופשיטא, שאם ע"י סבה הנ"ל או שאר סבה שאינה מספקת ע"פ[48] דין תורה, למשל מה שנתחלפה אצלו אוזא נבילה מתה, ומד' הי'[49] הדבר שלא יצאה תקלה ח"ו[50], כי הוכר הדבר מיד, וניכרים הדברים שהענין בא ע"י שגגה וטרדא, ולא ח"ו מתוך קלות ראש, אם ע"י המאורע הנ"ל העבירוהו מאומנותו, ולקחו שו"ב אחר במקומה אותו השו"ב יחוש לעצמו מאיסור הסגת גבול רעהו, והקהל הנתבעים לד"ת ואינם עונים יחושו גם הם ממכשול הנ"ל, וכל יראי שמים ודאי יפרוש מהשחיטה הנ"ל, שיש בה צעקת השגת גבול. ומתוך שהדברים פשוטים מאד, איני רואה צורך להאריך. ואחתום בברכה ורב שלו', כנה"ר[51] ידי"ע,

הק' אברהם יצחק הכהן קוק

---

36 בסי' - בסימן
37 כ"א - כי אם
38 ראי' - ראיה
39 שיהי' - שיהיה
40 די"ל - דיש לומר
41 ועכ"פ - ועל כל פנים
42 ומ"מ - ומכל מקום
43 תהי' - תהיה
44 מה"ת - מן התורה
45 ע"י - על ידי
46 השו"ב - השוחט ובודק
47 מ"מ - מכל מקום
48 ע"פ - על פי
49 הי' - היה
50 ח"ו - חס ושלום
51 כנה"ר - כנפשו הרמה

נ. ב. אקוה, שהקהל הקדוש הנ"ל ישים אל לבו לגדור את התקלה להבא, ויברר את הענין עם השו"ב הנ"ל בפני ב"ד[52] מרוצה לשני הצדדים, ורק אז יהיו נקיים מדי ומישראל. הנ"ל

נוסח האגרות וההערות: אגרות הראי"ה, כרכים א׳-ד׳

52 ב"ד - בית דין